

ДО
ПРОФ. Д-Р ДИАНА КОВАЧЕВА
ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
УЛ. „ДЖОРДЖ ВАШИНГТОН“ № 22
ГР. СОФИЯ

КОПИЕ ДО:
Г-Н ХРИСТО АЛЕКСИЕВ
ЗАМЕСТИК МИНИСТЪР - ПРЕДСЕДАТЕЛ
И МИНИСТЪР НА ТРАНСПОРТА И СЪОБЩЕНИЯТА

Г-Н СТОИЛ АЛИПИЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ЗА ЗАЩИТА НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ОМБУДСМАН,

В Комисията за регулиране на съобщенията постъпи Ваше писмо относно индексацията на цените на мобилните услуги. В писмото се излагат доводи относно това, че изменение на цени чрез индексация е неравнопоставена клауза по смисъла на чл. 143, ал. 2, т. 19 и чл. 142, ал. 2, т. 10 от Закона за защита на потребителите.

В тази връзка представяме следното становище:

В съответствие със Закона за електронните съобщения (ЗЕС), цените на дребно на електронните съобщителни услуги не се регулират от КРС. Съгласно чл. 216 от ЗЕС, мобилните предприятия определят цените съобразно търсенето и предлагането при осигуряване на равнопоставеност на потребителите, категориите крайни ползватели, обема на трафика и други условия, свързани със свободата на договаряне.

Съобразно чл. 230 от ЗЕС, който въвежда чл. 105 от Европейския кодекс за електронни съобщения, крайните ползватели имат правото да прекратят сключения от тях договор без допълнителни разходи, когато доставчикът на обществени електронни съобщителни услуги, различни от междуличностни съобщителни услуги без номера, ги уведоми за предложени от него промени в договорните условия, включително промени в общите условия, освен когато предложените промени са изключително в интерес на крайния ползвател или са от административен характер и нямат неблагоприятно въздействие за крайния ползвател, или са пряко наложени от действащото законодателство, от правото на Европейския съюз или от компетентен орган.

В съответствие със задължителната практика на Съда на Европейския съюз (Дело С-326/14, Асоциацията за потребителска информация на Австрия срещу A1 Austria), изменения в тарифите за предоставянето на услуги, свързани с електронните съобщителни мрежи и услуги – когато тези изменения са въведени в изпълнение на клауза за актуализация на тарифите, съдържащи се в общите договорни условия, прилагани от предприятие, предоставящо тези услуги, при положение че посочената клауза предвижда, че тази

актуализация е функция на обективен индекс на потребителските цени, определян от публична институция – не съставляват „изменения в договорните условия“, която предоставя на абоната правото да прекрати едностранно договора си без заплащането на неустойки.

В решението си Съдът изрично посочва и че законодателят на Съюза е признал, че предприятията, доставящи електронни съобщителни услуги, могат да имат оправдан интерес да променят цените и тарифите за техните услуги.

От цитираната нормативна уредба и въз основа на съдебната практика на Съда на Европейския съюз, може да се направи извод, че в разглеждания случай на индексирание (увеличение) на цените на услугите на договорно установено основание, крайните ползватели нямат право да прекратят едностранно договорите си по реда на чл. 230 от ЗЕС, докато договорната клауза за индексация е действаща.

В рамките на предоставените й правомощия КРС извърши проверки на „А1 България“ ЕАД, „Виваком България“ ЕАД и „Йеттел България“ ЕАД, в хода на които е установено, че индексирането на цените на услугите, обявено от „А1 България“ ЕАД, „Виваком България“ ЕАД и „Йеттел България“ ЕАД, се извършва на основание включена в техните договори клауза, по силата на която веднъж годишно доставчикът има право да индексира (увеличава) цените на електронните съобщителни услуги със средногодишния/натрупания през последните 12 месеца индекс на потребителските цени.

Поставеният въпрос относно индексацията на цените на мобилните услуги е свързан с потребителската защита и е от компетентността на Комисията за защита на потребителите (КЗП). Комисията за регулиране на съобщенията в рамките на своите правомощия оказва съдействие на КЗП при всеки възникнал казус. В тази връзка на основание чл. 194, т. 1 от Закона за защита на потребителите (ЗЗП), резултатите от проверката на Виваком са изпратени на Комисията за защита на потребителите с цел да бъде подпомогната преценката й дали клаузата за индексация, е неравноправна (нищожна) по смисъла на ЗЗП. Проверките на „А1 България“ ЕАД и „Йеттел България“ ЕАД се анализират и също ще бъдат изпратени на КЗП.

Независимо от горното и при преценка и анализ на постъпилото от Ваша страна становище КРС изразява готовност да участва в съвместна среща с представители на КЗП и Омбудсмана на Република България, в рамките на която да се обсъдят възможностите за изменение на нормативната уредба с цел регламентиране на ясна и прозрачна процедура по индексирание на цените на електронните съобщителни услуги.

По отношение на измененията на Тарифата за таксите, които се събират от КРС по ЗЕС (Тарифата за таксите), Ви информираме за следното:

След извършена оценка на въздействието през 2019 г. КРС изготви предложение за изменение на таксите за придобиване и ползване на радиочестотен спектър въз основа на задълбочен икономически и технически анализ, предвид задържането на размера на таксите през предходните 12 години. При определяне на размера на таксите за радиочестотен спектър са отчетени данните за приложимите в Европейския съюз такси за спектър до 2018 г. включително, когато се отбелязва световен икономически растеж и геополитическата обстановка бе спокойна. Изменението на Тарифата за таксите бе прието през март 2020 г., като намалението на таксите влезе в сила, считано от 1 януари 2021 г.

В резултат на намалението бе усвоен ресурс, който през последните 10 г. бе обект на няколко неуспешни процедури за предоставяне.

Предоставеният ресурс след намалението е, както следва:

- През 2021 г. бе предоставен ресурса в 2,6 GHz и 3,6 GHz, като в държавния бюджет постъпиха приходи от еднократни такси в размер на 26 600 000 лв. и приходи от годишни такси в размер на 1 608 367 лв.;

- През 2022 г. бе предоставен допълнителен ресурс в 3,6 GHz и 1800 MHz и отделно от това в 26 GHz като в държавния бюджет постъпиха приходи от еднократни такси в размер на 13 847 500 лв. и приходи от годишни такси в размер на 708 272 лв.

В този смисъл предприетите стъпки за изменение на таксите допринесоха за усвояване на свободен и неизползван радиочестотен спектър, което доведе до по-ефективно управление на този национален ресурс и до допълнителни приходи в държавния бюджет. Наред с това стимулира изпълнението на декларираните през 2019 г. от заинтересованите страни инвестиционни намерения в периода 2020 – 2023 г. Според данните, с които разполага КРС към септември 2022 г. са реализирани над 50% от тях, като се очаква надхвърляне на заявения размер.

Следва да се отбележи, че придобиването на спектър в посочените ленти е свързано с налагането от страна на КРС на задължения за осигуряване на покритие по население и територия във фиксирани от КРС сравнително кратки срокове от 2 до 5 години, което налага извършването на инвестиции, с цел изпълнение на посочените задължения.

Видно от горното намалението на таксите е инструмент на държавата, който води до повече приходи в държавния бюджети до по-качествени услуги на по-ниски цени. Предложеното изменение на Тарифата за таксите е извършено на база на оценка на въздействието и след консултации с други администрации, които имат компетентност по въпроса. В резултат бе сформирана междуведомствена работна група, в която бяха обсъдени конкретни предложения въз основа на детайлен сравнителен анализ на приложимите такси в Европейския съюз и практиките в други държави. Отчетени са и ангажиментите на Република България за изпълнение на реформа 2 (C7.R2): Ефективно използване на радиочестотния спектър от Плана за възстановяване и устойчивост на България.

Следва да се отбележи, че предложеното изменение с 40 % се отнася само за еднократните такси за придобиване на радиочестотен спектър в обхвата 700 MHz и 800 MHz и за таксите за ползване на радиочестотен спектър за мрежи от вида „точка към точка“. Целта е свързана с усвояване на неизползвания свободен ресурс.

Този ресурс е предоставен на ниво Европейски съюз преди повече от 10 г., като в резултат процесът на цифровизация в Европа изпреварва с бързи темпове този в България. При направените от КРС консултации се забелязва липса на интерес за придобиването му, като основния мотив за това са високите такси в България в сравнение с тези на ниво Европейски съюз. Видно от горното този ресурс все още не е предоставен, което пречатства развитието на мобилните мрежи и държавата не получава приходи от него.

Намалението на таксите в обхват 700 MHz и 800 MHz ще доведе, както до увеличаване на преките постъпления в държавния бюджет, така и до стимулиране на инвестициите в свръхвисокоскоростни мрежи.

Наред с това измененията на Тарифата за таксите не могат да се квалифицират като вид компенсация и/или помощ от държавата за предприятията, тъй като от последните се очакват действия, свързани с усвояване на ресурси и разгръщане на икономическата им дейност. Видно от изготвената оценка на въздействието, която е част от документите, поставени на обществено обсъждане, от предложените изменения се очакват преки постъпления в държавния бюджет под формата на такси за ресурса и засилване на икономическата активност на заинтересованите страни. Това носи и косвени приходи на държавата под формата например на данък добавена стойност.

Промяната в цените на услугите за крайните ползватели не следва да се обвързва с измененията на Тарифата за таксите, тъй като последната е инструмент за провеждане на

държавна политика в областта на електронните съобщения. От своя страна цените на услугите за крайните ползватели отразяват цялостната икономическа обстановка, тъй като за предоставянето им предприятията ползват материали и услуги от другите индустрии, които също повишиха цените си. Добре е да отбележим, че видно от официалната страница на НСИ цените на телекомуникационните услуги в потребителската кошница са намалели през 2021 г. с 3,2 % и с 0,5 % за 2022 г. на фона на цялостната икономическа ситуация в страната. Може да се каже, че един от факторите за намалението на цените е намалението на таксите през 2021 г.

Предвид всичко изложено считаме, че предложеното от КРС изменение на Тарифата за таксите ще подпомогне изпълнението на ангажиментите на Република България за усвояване на радиочестотен спектър за наземни мрежи за предоставяне на електронни съобщителни услуги с национален обхват в обхвати 700 MHz и 800 MHz, във връзка с развитието на 5G инфраструктура и нови технологии (като 5G и 6G) и изпълнение на Реформа 2 (C7.R2): Ефективно използване на радиочестотния спектър от Плана за възстановяване и устойчивост на Република България. Ефектът на предложеното изменение на Тарифата за таксите върху развитието на сектора на електронните съобщения ще бъде отразен в средносрочен план при ежегодния мониторинг на пазара на електронни съобщителни услуги, извършван от КРС и в рамките на анализите на съответните пазари, в съответствие с европейската регулаторна рамка.

С уважение,